

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce **Ing. J. K.**, proti žalovanému **Finančnímu ředitelství v Ústí nad Labem**, se sídlem Ústí nad Labem, Velká hradební 61, o žalobě proti rozhodnutím žalovaného č. j. 16373/06-1400, č. j. 16374/06-1400, č. j. 16375/06-1400, a č. j. 16378/06-1400, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 23. 8. 2007, č. j. 59 Ca 52/2007 - 23,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 23. 8. 2007, č. j. 59 Ca 52/2007 - 23, **se z r u š u j e** a věc **se v r a c í** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobou podanou původně u Okresního soudu v České Lípě a poté (po zastavení civilního řízení) ve stanovené lhůtě u Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci se žalobce domáhá zrušení výše označených rozhodnutí žalovaného.

Krajský soud usnesením ze dne 18. 5. 2007 (č. l. 4) žalobce vyzval k zaplacení soudního poplatku v celkové výši 8000 Kč (2000 Kč za každé napadené rozhodnutí) ve lhůtě pěti dnů od doručení této výzvy.

Podáním ze dne 28. 5. 2007 žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků z důvodu tíživé sociální situace. Uvedl, že je poživatelem starobního důchodu ve výši 12 123 Kč měsíčně, manželka je zaměstnaná jako prodavačka na poloviční úvazek s měsíčním výdělkem 4800 Kč, syn studuje na střední škole.

Na výzvu soudu žalobce následně předložil vyplněný formulář „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků“ ze dne 19. 6. 2007, z něhož vedle již výše uvedených údajů dále vyplynulo, že žalobce má dluh ve výši 65 000 Kč u stavební spořitelny za poskytnutí úvěru na bytové potřeby. Zletilý syn žije se žalobcem ve společné domácnosti. Průměrná čistá měsíční mzda žalobcovy manželky za předcházející kalendářní čtvrtletí činila 17 438 Kč.

Usnesením ze dne 23. 8. 2007 (č. 1. 23) krajský soud žalobcovu žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl. Uvedl, že žalobce přes opakovanou výzvu soudu nepředložil opisy žalobou napadených rozhodnutí, proto soud nemohl posoudit, zda žalobou napadená rozhodnutí spolu skutkově a právně souvisejí a stanovit případně soudní poplatek v jiné výši (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. I. ÚS 664/03, www.judikatura.cz). K samotné žádosti o osvobození od soudních poplatků pak konstatoval, že nepřiznání tohoto osvobození by žalobci s ohledem na jím tvrzené poměry neznemožnilo uplatnění práva u soudu. Podle výše jeho starobního důchodu jej totiž lze považovat za osobu žijící nad úrovní životního minima dle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Žalobce tak nedoložil, že nemá dostatečné prostředky a nesplnil tak zákonem (§ 36 odst. 3 s. ř. s.) stanovené podmínky pro osvobození od soudního poplatku.

Proti zamítavému usnesení krajského soudu podal žalobce (dále též stěžovatel) včas kasační stížnost. Uvedl, že nelze souhlasit s vyměřením soudního poplatku ve výši 8000 Kč. Z textu doplněné žaloby je zjevné, že předmětná rozhodnutí žalovaného splňují podmínky, jež stanovil Ústavní soud v nálezu citovaném v napadeném usnesení; v daném případě tedy nebylo možno vyměřit soudní poplatek za každé napadené správní rozhodnutí. Dále namítl, že při zaplacení soudního poplatku ve vyměřené výši by došlo k velice radikálnímu zásahu do rodinného rozpočtu s následkem ohrožení výživy a základních lidských potřeb členů rodiny. Žalobce se tak nemůže svého práva domáhat u nezávislého a nestranného soudu. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Co se týče podmínek řízení o kasační stížnosti, Nejvyšší správní soud vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatele advokátem. Osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému, a vedlo by k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv (k tomu srov. analogicky např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, www.nssoud.cz).

Kasační stížnost je důvodná.

V souzené věci žalobce v kasační stížnosti v první řadě namítl, že soudní poplatek neměl být vyměřen ve výši 8000 Kč, tedy ve výši 2000 Kč za každé žalobou napadené

rozhodnutí [Položka 14a odst. 2. písm. a) Sazebníku poplatků, který je přílohou zákona České národní rady č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích]. Tato námitka je však v dané věci nepřípadná. Jak bude uvedeno dále, výše soudního poplatku v konkrétní věci je sice jednou z okolností posuzovaných při rozhodování o individuálním osvobození od soudních poplatků, samo vyměření soudního poplatku či stanovení jeho výše, resp. ani změna již stanovené výše, však předmětem rozhodování o žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků není.

K tomu se podává, že pokud soud vydá nesprávné rozhodnutí o poplatkové povinnosti, podle § 12 zákona o soudních poplatcích toto rozhodnutí zruší nebo změní i bez návrhu. K možné aplikaci tohoto postupu však za současného stavu řízení chyběla součinnost žalobce, který i přes opakované výzvy (ze dne 18. 5. 2007, č. l. 5, a ze dne 1. 8. 2007, č. l. 17) krajskému soudu nepředložil opisy žalobou napadených rozhodnutí, ač se jednalo o jeho zákonnou povinnost (§ 71 odst. 2 s. ř. s.; přitom účelem zakotvení této povinnosti do soudního řádu správního, odpovídajícím specifikám daného typu soudního přezkumu, je umožnění předběžné a hlavně rychlé orientace soudu ve věci tak, aby byl schopen alespoň do určité míry ještě před zasláním procesních výzev žalovanému posoudit podmínky řízení na straně soudu a na straně žalobce, a to i právě například otázku poplatkové povinnosti; jako taková je pak tato povinnost odrazem zásady procesní ekonomie). Bez znalosti obsahu žalobou napadených rozhodnutí totiž nebylo možné posoudit, zda stanovením výše soudního poplatku v předmětné výši, nedošlo k ústavně nonkonformní interpretaci a k disproporčnímu následku ve smyslu již uvedeného nálezu Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. I. ÚS 664/03, www.judikatura.cz.

Žalobce dále namítl, že zaplacením soudního poplatku ve výši 8000 Kč by došlo k radikálnímu zásahu do rodinného rozpočtu spojenému se zásahem do základních lidských potřeb členů rodiny.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesní institut, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích, znemožňujícím ve svém důsledku právo každého na přístup k soudu, zaručené v čl. 36 Listiny základních práv a svobod.

Tento druh osvobození od soudních poplatků je zařazen v § 36 odst. 3 s. ř. s., v němž je kromě jiného uvedeno, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

Nejedná-li se tedy o případ uvedený ve větě druhé, soud (předseda senátu) při rozhodování podle tohoto ustanovení především porovnává na jedné straně výdělkové a další majetkové a sociální poměry dotyčného účastníka řízení včetně možnosti opatření si potřebných prostředků, na druhé straně pak výši soudního poplatku se zřetelem na případné další náklady spojené s předmětným řízením před soudem (dokazování, náklady právního zastoupení, apod.) či povahu věci samé. Výsledkem této úvahy je pak závěr, zda účastníkovi je možné přiznat osvobození od soudních poplatků či nikoli.

Závěr, který krajský soud v daném případě z žalobcem tvrzených údajů učinil, však plně nevychází ze shora uvedených požadavků. Soud se spokojil s hodnocením, že žalobce je možno považovat za osobu žijící nad úrovní životního minima. Mechanickou aplikaci zákona o životním a existenčním minimu však bez dalšího nelze považovat

za odůvodnění odpovídající povaze a závažnosti věci. Soud přihlédl pouze k výši žalobcova starobního důchodu, z odůvodnění napadeného usnesení již ale není zřejmé, zda při určování „úrovně životního minima“ žalobce vycházel ze životního minima žalobce jako jednotlivce nebo zda do výpočtu zahrnul i společně posuzované osoby ve smyslu § 4 zákona o životním a existenčním minimu. Dále z odůvodnění není patrné, že by vzal v úvahu též žalobcovu vyživovací povinnost k nezaopatřenému synovi, výši žalobcova dluhu u stavební spořitelny a zda se zabýval též náklady žalobce na bydlení, když podle § 1 odst. 3 zákona o životním a existenčním minimu institut životního minima nezbytné náklady na bydlení nezahrnuje.

Bez povšimnutí soud též ponechal rozporné tvrzení žalobce o další z položek, které mohou mít vliv na celkovou majetkovou a sociální situaci žalobce, totiž o výši příjmu jeho manželky: zatímco v žádosti o osvobození od soudních poplatků (č. l. 8, 9) uváděl její mzdu ve výši 4800 Kč, v předloženém Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech ze dne 19. 6. 2007 její průměrnou čistou měsíční mzdu za předcházející kalendářní čtvrtletí vyčíslil na 17 438 Kč.

V daném případě tak krajský soud svůj závěr, který by ve svém důsledku mohl žalobci znemožnit uplatnění či bránění jeho práva u soudu, a to jen pro jeho majetkové a sociální poměry, nedostatečně odůvodnil. V dalším řízení se proto bude zabývat i dalšími aspekty žalobcovy situace, z hledisek výše naznačených, tak, aby náhled na žalobcovy poměry a jeho disponibilní zdroje byl pro účely rozhodování o osvobození od soudních poplatků komplexní.

Kasační stížnost byla shledána důvodnou, Nejvyšší správní soud proto napadené usnesení krajského soudu dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm, vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.), rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 24. října 2007

JUDr. Marie Žiškova
předsedkyně senátu